

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Перехід на багаторівневу систему освіти, конкурсний відбір на вищий рівень навчання вимагають нових підходів до організації навчального процесу. Вони, в свою чергу, висувають низку вимог, реалізації яких сприяє кредитно-модульна система організації навчального процесу.

Актуальність упровадження зазначеної системи особливо посилюється нині, після того, як Україна стала в травні 2005 р. учасницею Болонського процесу. Не складає виняток і Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка, де кредитно-модульна система широко запроваджується.

Інститут економіки і бізнесу (ІЕБ) є структурним підрозділом даного університету. На початку 2008 р. від нього було відмежовано ще два інститути, отже, описаний нами досвід роботи ІЕБ з впровадження зазначеної системи розповсюджується і в цих підрозділах. На специфіку роботи ІЕБ накладає відбиток те, що в ньому здійснюється підготовка за різними, абсолютно не зв'язаними між собою напрямками: фізико-математичному, педагогічному, інженерно-технічному, фінансово-економічному, торгівельно-економічному, інженерно-технологічному, інженерно-педагогічному, маркетингу, менеджменту, дизайну.

Нами було проведено невелике соціологічне дослідження студентів 1^х–4^х курсів інституту з проблеми ставлення їх до кредитно-модульної системи. Дослідження проводилось у формі анонімного опитування студентів. У ньому прийняли участь близько 100 студентів інституту. Кожному з них пропонувалось відповісти на запитання: „Чи є необхідним, з Вашої точки зору, впровадження в навчальний процес кредитно-модульної системи?”. Варіанти відповідей:

- Так, є необхідним.
- Так, але потребує вдосконалення й доробки.
- Ні, вона не потрібна.
- Це питання мене не цікавить.

Слід зазначити, що лише 2 % (!) опитуваних не цікавить це питання, переважна більшість – майже $\frac{3}{4}$ – є прихильниками впровадження кредитно-модульної системи й лише $\frac{1}{4}$ виступає проти. Таким чином, переважна більшість наших студентів виступає за реформування системи вищої освіти і за впровадження в навчальний процес світових стандартів. Показовим є те, що серед опитуваних, які є прихильниками зазначеної системи,

значна кількість (майже половина) не лише відповіла на запропоноване питання ствердно, але й внесла суттєві пропозиції.

Більшість із них стосуються таких аспектів: удосконалення системи оцінювання, розробки чітких єдиних її критеріїв, зміни системи підрахунку індивідуального рейтингу студента, диференційованого підходу при оцінюванні різних навчальних дисциплін, посилення вимог до якості й умов проведення контрольних модульних робіт, використання їх різних форм; покращення рівня інформування студентів при будь-яких змінах у навчальному процесі тощо. Отже, однією з найбільших проблем при впровадженні кредитно-модульної системи є проблема організації якісного, об'єктивного контролю. І це не випадково. Адже однією з шести ключових позицій щодо створення єдиного європейського освітнього й наукового простору є контроль якості освіти.

Викладачами ІЕБ у навчальному процесі, в основному, використовуються два види контролю: поточний і підсумковий. У всіх робочих програмах переглянуто критерії контролю. Поточний контроль здійснюється в двох формах: письмовій (теоретичні звіти, самостійні роботи для дисциплін з великим обсягом навчальних годин, написання рефератів, виконання індивідуальних завдань) і усній (відповіді на практичних заняттях, виступи на семінарських заняттях). Підсумковий контроль також здійснюється в письмовій (модульні контрольні роботи у формі письмових робіт або тестів відкритого або закритого типів) і усній (іспит, захист курсової роботи або курсового проекту) формах. У навчальний процес активно впроваджується комп'ютерна форма тестового контролю, при цьому для надання допомоги в технічній реалізації тестів залучається кафедра економічної інформатики, де її викладачами для контролю знань використовуються електронні оболонки для створення тестів. На кафедрі менеджменту використовуються також ділові й мовні ігри, метод конкретних ситуацій, інтеграційні й диференційовані завдання (репродуктивного, аналітичного, проблемного й творчого характеру). На кафедрі фінансів при проведенні поточного й підсумкового контролю широко впроваджується комплексне тестування.

Дії кафедр спрямовано також на покращення змістовної сторони навчальних курсів і поліпшення їх у методичному й науковому плані, на повнішу адаптацію їх до кредитно-модульної системи. Змінено структуру й навіть зміст навчальних дисциплін для відповідності їх даній системі. На більшості кафедр форма проведення занять не змінилася, але основними чинниками, що впливають на якість їх проведення, стали краща структурованість змісту дисциплін, достатня забезпеченість методичними матеріалами.

Кафедри ІЕБ активно застосовують у викладанні інноваційні технології і активні методи навчання: проблемний, кейсовий, ситуаційну методику кейс-стаді, сучасні мережеві технології. У навчальному процесі широко використовуються система комп'ютерної

математики "Maple", програма "Компас". Дисципліна "Комп'ютерна графіка" практично повністю забезпечена відеокурсами, створено відеокурси по низці економічних дисциплін, застосовується унікальний комплекс програм для навчання дисципліні "Туризм". При вивченні таких дисциплін, як "Історія мистецтв", "Історія костюма", використовуються навчальні фільми. Розробляється курс з макроекономіки для мультимедійного викладання. На кафедрі інформаційних технологій і систем створено електронну бібліотеку, розташовану на відповідних серверах, за рахунок якої можуть бути частково компенсовані потреби студентів у навчально-методичній літературі. Крім того, на даний момент кафедрами ІЕБ більше 40 дисциплін переведено на дистанційну форму навчання.

Самостійна робота студентів здійснюється в різноманітних формах: ведення конспекту, самостійне опрацювання теоретичних питань, написання реферату, виконання індивідуальних завдань і контрольних робіт, розв'язання нестандартних задач, вивчення нормативних документів, написання статей або доповідей на конференції, виступ на конференції тощо. Розроблено критерії оцінювання самостійної роботи й урахування її при обчисленні рейтингової оцінки студентів. Створена й успішно існує група підтримки самостійної роботи студентів "Імпульс". На сьогодні кафедрами підготовлено навчальні посібники й методичні вказівки і рекомендації з організації самостійної роботи студентів для 16 дисциплін.

Усіма випускаючими кафедрами державна атестація для обох ОКР проводиться у формі письмового або письмово-усного кваліфікаційного іспиту й магістерської роботи. Розроблено структуру квитків, яка включає теоретичні питання, тестування (тести закритого типу), завдання проблемного характеру, творчі, розрахунково-аналітичні, ситуаційні завдання, що охоплюють весь комплекс навчальних дисциплін. Розроблено критерії оцінювання. З'являються публікації кафедр, що стосуються підготовки студентів до державної атестації, написання й захисту дипломних, магістерських і курсових робіт (проектів).

Загалом, лише у минулому навчальному році викладачами ІЕБ було рекомендовано до друку та опубліковано 33 навчально-методичних видання загальним обсягом 3300 сторінок, з них – 17 навчальних і навчально-методичних посібників, 16 методичних вказівок і рекомендацій, при цьому жанри навчально-методичної літератури представляють увесь спектр специфіки ІЕБ.

Кафедри ІЕБ регулярно проводять моніторинг якості навчального процесу, який передбачає не лише рейтинг успішності студентів, але й аналіз знань, умінь, навичок майбутніх фахівців, рівень викладання дисциплін, а також виявлення чинників, що впливають на якість освіти.

(II Міжнародна науково-практична конференція "Проблеми впровадження кредитно-модульної системи очима студентів та викладачів", Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури, м. Харків, 12–14 травня 2008 р.)